

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen

Miljöbyrån, S4

Beslutande

Vicelantråd

Camilla Gunell

Föredragande

Vattenbiolog

Susanne Vävare

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 85

Strategi mot spridning av plaster och mikroplaster i miljön

ÅLR 2017/7332

153 S4

Plast som sprids i miljön blir kvar där under lång tid och bryts ned till mikroplaster. Mikroplaster sprids både i naturmiljön och till vatten. Mikroplast i haven kan innehålla farliga ämnen och tas upp av t.ex. mindre organismer, räkor, musslor och fisk i sjöar och hav. Det behövs åtgärder för att minska spridningen av olika plaster och det behövs mer kunskap.

Beslut

I syfte att värna våra natur- och vattenmiljöer och dess ekosystem och människor har landskapsregeringen beslutat att ta fram en övergripande strategi för att motverka spridning av plaster och mikroplaster i miljön, enligt **bilaga 1 S417E54**.

Enligt sändlista

Hänvisning

Kontaktperson
Susanne Vävare

Ärende
**LANDSKAPSREGERINGENS BESLUTAR OM EN
STRATEGI MOT SPRIDNING AV PLASTER OCH
MIKROPLASTER I MILJÖN**

Beslut

I syfte att värna våra natur- och vattenmiljöer och dess ekosystem och människor har landskapsregeringen beslutat att ta fram en övergripande strategi för att motverka spridning av plaster och mikroplaster i miljön.

Problembilden

Plast som sprids i miljön blir kvar där under lång tid och bryts ned till mikroplaster. Mikroplast är små, små plastfragment (1 nm till 5 mm) och har olika ursprung. De kan utgöra s.k. sekundära plaster (slitage från däck, konstgräs, kläder, fiskeredskap och från skräp osv.) eller s.k. primära (d.v.s. plastkorn som tillsätts i olika produkter som slipmedel, t.ex. i kosmetiska produkter).

Mikroplast i haven kan innehålla farliga ämnen och tas upp av t.ex. mindre organismer, räkor, musslor och fisk i sjöar och hav. Därigenom kan de även via födan hamna i våra kroppar. Mikroplaster kan innehålla farliga ämnen som t.ex. bisfenol A och ftalater, men kan även binda farliga ämnen till sig, på/vid ytan. Nya undersökningar visar även att mikroplast förekommer i kranvatten. Studier har visat att mikroplast har hittats i t.ex. honung, socker och salt. Tyvärr saknas heltäckande studier av riskerna för människor och hela populationer. Det skulle behövas en heltäckande studie av hur giftiga mikroplaster är för människan.

IVL och Naturvårdsverket har kartlagt möjliga källor och spridningsvägar av mikroplaster i Sverige. Med utgångspunkt från kartläggningen har Naturvårdsverket bedömt att följande källor primärt bör åtgärdas i Sverige:

- Väg- och däck (ca 8900 ton per år)
- Konstgräsplaner (ca 1640-2460 ton/år)
- Industriell produktion och hantering av primärplast (310-530 ton/år)
- Tvätt av syntetfibrer (8-950 ton/år)
- Båtbottenfärg (160-740 ton/år)
- Nedskräpning

Den 2 juni 2017 redovisade Naturvårdsverket sina förslag till åtgärder för minskade utsläpp av mikroplaster i Sverige.

Deras generella slutsatser är: För att minska förekomsten av mikroplast i hav, sjöar och vattendrag behöver berörda aktörer på alla samhällsnivåer bidra till kunskapsuppbyggnad och åtgärder för minskade utsläpp av mikroplaster. Naturvårdsverket har t.ex. tillsatt en beställargrupp för konstgräsplaner, för att minska miljöpåverkan från dessa. Syftet är att höja kvaliteten vid offentlig upphandling med kunskap och samverka kring krav och metoder samt bidra till ett förändrat utbud och praxis på marknaden för konstgräsplaner.

Åtgärder på Åland hittills:

- Under 2016 genomförde landskapsregeringen en förfrågan till underliggande myndigheter avseende primära mikroplaster i kosmetiska produkter och upphandling. Den 10.11.2016 fattade landskapsregeringen ett beslut om att införa skrivningar om offentlig upphandling där samtliga kosmetiska produkter som innehåller mikroplaster ska uteslutas vid en upphandling (ÅLR 2016/8521).
- Samarbete har initierats med Mariehamns stad och Jomala kommun för att ta fram projektplaner för vattenförbättrande åtgärder, varav en stadsnära uppsamlingsdamm för mikroplaster från vägtrafik och dagvatten vid Nabben planeras under 2018-2019.
- Kunskapsinsamling har skett under hela 2017, om problembilder, möjliga åtgärder och provtagningsmetodik etc. Mariehamns stad genomförde provtagningar av dagvatten i anslutning till den planerade mikroplastdammen vid Nabben under vecka 38, samt provtar vatten vid Lotsbroverket. Teoretiska beräkningar av däckslitage har genomförts vid vägar i anslutning till Nabben och Slemmern (genom Mariehamns stads försorg).

Fortsatta åtgärder:

Det behövs direkta, kunskapshöjande och utbildande åtgärder. Alla behöver involveras i processen, då det handlar om att bryta gamla vanor och beteendemönster. En åländsk arbetsgrupp tillsätts med representanter från miljöbyrån, infrastrukturavdelningen, Mariehamns stad och kommunerna, MISE, Renhållningen, Ålands näringsliv, ÅPF, Ålands vatten, ÅMHM och Ålands Natur och Miljö i syfte att ta fram en

heltäckande strategi med konkreta förslag till åtgärder och genomförande.

I strategin ska det finnas åtgärder som kan tillämpas direkt som t.ex.:

- Minskad nedskräpning och plastinsamling.
- Riktlinjer för konsgräsplaners skötsel och anläggande.
- Minimera plastanvändning i vardagen överlag som att undvika plastpåsar eller få ett bättre omhändertagande av balplast.
- Minskad användning av färger innehållande plast.
- Ev. anläggande av båtbottentvätt med uppsamling och genomförande av utbildningsinsatser avseende båtbottentvätt.
- Marin pedagogik för att öka människors, med fokus på ungdomar, kunskap om havet och marin nedskräpning.
- Medvetandegörande åtgärder kring mikroplaster i kosmetiska produkter och andra dagligvaror.

Arbetsgruppen bildas och inleder sitt arbete under hösten 2017:

- Ett övergripande strategidokument med handlingsplan tas fram och skickas på remiss.
- Dokumentet fastslås hösten 2018 och presenteras i samband med ett seminarium om vattenförbättring.
- Uppföljning sker regelbundet och dokumentet uppdateras vid behov (nya rön och kunskaper).

Ett strategidokument av detta slag leder till att flera av de 7 strategiska utvecklingsmålen för hållbarhet uppfylls (vatten av god vattenkvalitet, biologisk mångfald, hållbara och medvetna konsumtions- och produktionsmönster samt människors välmående). Det syftar också till att uppfylla vattendirektivs krav på god vattenkvalitet samt uppfyller också några av det marina direktivets deskriptorer (temaområden) såsom minskad nedskräpning av havet, god vattenkvalitet och att värna näringsvävar och den biologiska mångfalden och detta är också i linje med HELCOM:s rekommendationer mot nedskräpning i haven.

Vicelantråd

Camilla Gunell

Vattenbiolog

Susanne Vävare

Sändlista

Mikael Wennström, härst
Mona Kårebring-Olsson, härst.
Infrastrukturavdelningen, härst
Näringsavdelningen, härst
Finansavdelningen, härst
Utbildnings- och kulturavdelningen, härst
Lagberedningen, härst

Obunden samling
Ålands Socialdemokrater
Ålands Framtid
Åländsk Center
Liberalerna på Åland
Moderat Samling för Åland

Brändö kommun, 22940 Åva
Eckerö kommun, Södra Överbyvägen 8, 22270 Eckerö
Finströms kommun, Skolvägen 2, 22410 Godby
Föglö kommun, Tingsvägen 3, 22710 Föglö
Geta kommun, Getavägen 2115, 22340 Geta
Hammarlands kommun, Klockarvägen 3, Kattby, 22240 Hammarland
Jomala kommun, Pb 2, 22151 Jomala
Kumlunge kommun, 22820 Kumlinge
Kökars kommun 22730 Kökar,
Lemlands kommun, Kommunrundan 7, Söderby, 22610 Lemland
Lumparlands kommun, Kyrkvägen 26, Klemetsby, 22630 Lumparland
Mariehamns stad, Att. Ulf Simolin, Pb 5, 22101 Mariehamn
Saltviks kommun, Lillängs 14, Nääs, 22320 Ödkarby Saltvik
Sottunga kommun, 22720 Sottunga
Sunds kommun, Norra Sundsvägen 361, Björby, 22520 Kastelholm
Vårdö kommun, Vårdöbyväg 11, 22550 Vårdö

Ålands Kommunförbund, Pb 230, 22101 Mariehamn.
Visit Åland/Ålands Turistförbund, Storagatan 8, 22100 Mariehamn
Ålands Näringsliv, Nygatan 6, 22100 Mariehamn
Ålands Natur och miljö r.f. Österleden 110, 22100 Mariehamn
Ålands fågelskyddsförening r.f.
Ålands producentförbund r.f., Jomalagårdsväg 17, 22150 Jomala
Ålands hushållningssällskap r.f., Jomalagårdsväg 17-3, 22150 Jomala
Leader Åland r.f., Pb 229, 22101 Mariehamn
Ålands skogsvårdsförening, r.f., Jomalagårdsväg 17-5, 22150 Jomala
Ålands fiskodlarförening, r.f., Norra Esplanadgatan 4 B, 22100 Mariehamn
Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, Norragatan 17, 22100 Mariehamn
ÅMHM-laboratoriet, Sundblomsvägen 3, Prestgården by, 22150 Jomala

Ålands renhållning Ab, Pb 221, 22101 Mariehamn

Kommunförbundet Ålands miljöservice (MISE), Fabriksgatan 8, 22100 Mariehamn

Ålands vatten, Vattenverksvägen 34, Dalkarby, 22150 Jomala

Föglö kommun c/o Hans-Kristian Skaag, Tingsvägen 3, 22 710 Föglö

Tjenan vatten

Havsvidden, Hotell Havsvidden 3, Havsviddsvägen 90, 22 340 Geta

Brändö Vatten

Sundets Vatten

Storby Vatten

Bocknäs Vatten, Kavelbrovägen 17, 22 430 Saltvik

Västra Sunds Vatten

VA-verket/Tekniska verken, Att. Jouni Huhtala, Elverksgatan 1, 22 100 Mariehamn

Östersjöfonden, Strandgatan 35, 22100 Mariehamn